

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

19 май 2021 година

ВТОРИ МОДУЛ (60 минути)

Отговорите на задачите със свободен отговор запишете в свитъка за свободните отговори на предвиденото място.

Прочетете двата текста и изпълнете задачите към тях (от 31. до 34. включително).

ТЕКСТ 1

В гористите местности на Западен и на Централен Китай живее черно-бял бозайник – вид мечка, известна в науката с наименованието *голяма панда*, но наричана още *бамбукова мечка*. Названието *бамбукова мечка* ѝ е дадено, понеже обитава планински бамбукови гори. Имало е предложение пандата да се обособи в собствено семейство, тъй като устройството на черепа ѝ и на зъбите ѝ не прилича на това на мечките.

Голямата панда достига на дължина 120 – 150 см и тежи от 30 до 160 кг. Опашката ѝ е дълга около 12 см. Козината ѝ е гъста, през плешките и предните ѝ крака минава широка черна ивица. Задните крака са черни, има черни петънца по ушите и около очите. Заради отличителната си окраска е известна и с наименованието *пъстра мечка*. Късите дебели крайници завършват с масивни лапи с огромни нокти, като в основата им са разположени специални възглавнички. Храни се предимно с бамбук, като хваща филизите и листата на това растение с помощта на специално приспособление на предната си лапа. Голямата панда има тремава походка на земята, но се катери пъргаво по дърветата. Живее поединично, но не и по време на размножителния си период. Размножава се от март до май, като бременността е с продължителност 122 – 163 дена. Бебето панда тежи едва 100 грама и майката го носи, притискайки го към гърдите си с големите си предни лапи.

Пандите са преследвани от ловци заради специфичната козина, което води до изчезването им в някои райони. Пандите в природата имат бавен размножителен цикъл, а размножаването на уловените панди е съпроводено с огромни затруднения. Строгите наказания от страна на китайското правителство са намалили лова, но териториите, обитавани от панди, стават все по-малко. Въпреки че природните местности, в които живеят, са защитени като природни резервати, има случаи, в които **браконieri** продължават да ловуват и да убиват панди.

ТЕКСТ 2

„Дългогодишната работа на природозащитниците се увенча с успех. Голямата панда вече не е застрашен вид“, съобщи Би Би Си. Официалният статут на любимото на мнозина животно беше променен от *застрашен* на *уязвим* заради нарастването на популацията на вида в Китай. Фактът беше обявен като част от промените в Червения списък на Международния съюз за защита на природата (IUCN).

Усилията на Китай дадоха резултат. През 2004 г. е имало само 1596 панди в дивата природа, но по последни данни броят им се е увеличил и вече има регистрирани 1864 възрастни панди. Няма точни сведения за броя на малките, но се предполага, че общият брой на представителите на вида е около 2060. „Данните от национални проучвания с различен мащаб показват, че наблюдаваният по-рано спад на популацията е овладян и че тя е започнала да нараства“, гласи докладът на IUCN. Тези позитивни резултати са плод на усилията на хората, ангажирани с опазването на пандата чрез грижи за нормалното състояние на нейните местообитания, чрез програми за залесяване и чрез забраната за лова на този животински вид. Според учените китайците са свършили много добра работа с пандите, след като са разбрали, че **ножът е опрял до кокала**.

Международният съюз за защита на природата обаче предупреди, че успехът може да се окаже краткосрочен. Възможно е промените в климата да унищожат над една трета от бамбуковите гори в следващите 80 години. „Поради тази причина популацията на пандите се очаква да намалее въпреки постигнатия в последните 20 години напредък“, прогнозира природозащитниците. Оказва се, че за да бъде запазен този емблематичен вид, трябва да продължат ефективните мерки за защита на горите и да се реагира на нововъзникващите заплахи.

31. Изброени са факти от двата текста, както и факти, които липсват в тях. В свитъка за свободните отговори запишете САМО буквите на отговорите, с които са означени ЧЕТИРИТЕ факта, ПРИСЪСТВАЩИ в посочените текстове.

- А) Въпреки строгите наказания, които са намалили лова, териториите, обитавани от панди, намаляват.
- Б) Бебето на голямата панда отваря очите си около 45 дни след раждането си и започва да пълзи след още около 30 дни.
- В) Специално приспособление на предната лапа помага на голямата панда да хваща филизите и листата на бамбука.
- Г) Една голяма панда яде на ден средно около 15 кг бамбукови листа и филизи, за да се нахрани.
- Д) Голямата панда живее поединично с изключение на времето, когато е в размножителен период.
- Е) Необходимо е ефективните мерки за защита на горите да продължат, за да бъде запазена голямата панда.
- Ж) Уловените от човека панди се хранят със зърнени храни, мляко и градински зеленчуци.
- З) Голямата панда може да вижда ясно през нощта, понеже има същите зеници като на котките.

32. В свитъка за свободните отговори запишете ВЪЗМОЖНО НАЙ-КРАТКО кое е ОБЩОТО, за което се говори в ДВАТА текста.

33. В свитъка за свободните отговори в рамките на 2 – 3 изречения формулирайте собствена теза по една от посочените теми:

*Опазването на застрашените животни
За или против изделията от животинска кожа*

34. В свитъка за свободните отговори запишете сбито и кратко (в резюме) основното от съдържанието на Текст 2.

35. За всяко празно място изберете НАЙ-УМЕСТНАТА от думите и я запишете срещу съответната буква в свитъка за свободните отговори.

Активната почивка е период, в който тялото ни има възможността да си „поеме дъх“, да се (А) и да отпочине. Изследванията показват, че (Б) на дейности, които изискват физическо натоварване, (В) стреса повече, отколкото седенето вкъщи. Активната почивка без интензивна работа на мозъка води до (Г) самооценка, до липса на вяра в собствените сили и до безпокойство.

- А) установи, възстанови, възхити
- Б) противопоставянето, изброяването, извършването
- В) намалява, намалявайки, намаляващо
- Г) унижена, понижена, пожизнена

36. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете правилните ФОРМИ на думите, поставени в скоби.

А) Членуване

(Министерство) на околната среда и водите публикува отчета за (дейност) си през изминалата година. (Текст) на документа можете да откриете на сайта на държавната институция.

Б) Местоимения

Видяхте ли (някой/някого) в къщата?

(Кой/Кого) още възнамеряваш да поканиш на тържеството?

До състезанието се допускат онези ученици, (чийто/чиито) изпитен тест е изпратен в определения срок.

От известно време той пише поезия, но все още не е публикувал нито едно (свое/негово) стихотворение.

В) Учтивя форма

Господин Колев, бих искала да Ви благодаря лично, че винаги сте (бил) толкова (мил) и (грижовен) към мен по време на съвместната ни работа.

37. В текста са пропуснати САМО ПЕТ препинателни знака. Препишете текста в свитъка за свободните отговори, като поставите пропуснатите знаци.

В днешно време често се говори за здравословното хранене, но хората, които го прилагат са по-малко от тези, които просто проявяват интерес към него. Известен диетолог споделя Хората често предприемат първата стъпка, но бързо се отказват понеже се чувстват лишени от разнообразна храна, а да се храним здравословно не означава да ядем само зеленчуци.

Прочетете творбата „Линее нашто поколение“ и изпълнете 38. и 39. задача.

* * *

Линее нашто поколение,
навред застой, убийствен мраз;
ни топъл луч, ни вдъхновение
не пада върху нас.

Къде вървим, не мислим твърде,
посока няма в нашия път,
спокойно бият тесни гърди,
кога от злоба не кипът.

Стресни се, племе закъсняло!
Живейш ли, мреш ли, ти не знайш!
След теб потомство иде цяло –
какво ще да му завещайш?

Ил твоят път се веч изравни?
Ил немаш други ти съдби?
Ил немаш ти задачи славни
и цяло бъдеще с борби?

Недей оставя, мили боже,
без лампа твоя свет олтар,
без химна твоего подножъе,
без вяра живата си твар!

Недей оставя без звезда
моряка, в нощний мрак остана,
без утро мъничката птица,
народите – без идеал.

38. В свитъка за свободните отговори запишете с ЦИТАТИ от текста ДВА ПРИМЕРА (С ПО ЕДИН СТИХ), които представят пасивността и безразличието на поколението.

39. В свитъка за свободните отговори със СВОИ ДУМИ запишете ДВА ПРИМЕРА за ценности, които се откриват в призива на лирическият говорител.

40. Свържете името на героя с името на автора, от чиято литературна творба е съответният герой. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете името на автора.

А) Люцкан	Иван Вазов
Б) Благолаж	Алеко Константинов
	Елин Пелин
	Йордан Йовков

Свържете името на героинята с литературната творба, от която е съответната героиня. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете заглавието на творбата.

В) баба Марга	„Под игото“
Г) кака Гинка	„Гераците“
	„Задущница“
	„През чумавото“

Свържете заглавието на всяка от творбите с нейния автор. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете името на автора.

Д) „Сън“	Елисавета Багряна
Е) „Ний“	Никола Вапцаров
	Христо Смирненски
	Христо Ботев